

Οι «θεραπείες» τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης (Christian Science)

τοῦ Πρωτοπρ. Κυριακοῦ Τσουροῦ
Γραμματέως τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων

Στὸ παρόν ἄρθρο θὰ προσπαθήσω νὰ προσεγγίσω ἓνα παράδειγμα αἰρετικῆς διδασκαλίας περὶ «θεραπείας», ὅπως αὐτὴ ἀναπτύσσεται στὴν «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη» καὶ μάλιστα ὡς τὸ κύριο χαρακτηριστικό της. Προτοῦ ὅμως προχωρήσω, θὰ ἤθελα νὰ παρουσιάσω, ἐπιγραμματικά, τὴν ταυτότητα τῆς κίνησης αὐτῆς, καθόσον αὐτὴ ἢ ἴδια ἢ ταυτότητα ἀποκαλύπτει τὸν ἀντιχριστιανικὸ χαρακτήρα τῆς διδασκαλίας αὐτῆς.

α) Τίτλος - ἵδρυση

Ἡ «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη» (Χ.Ε.) εἶναι γνωστὴ καὶ ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, Ἐπιστήμονος» (ἢ Ἐπιστήμων). Ἰδρύθηκε ἀπὸ τὴν Ἀμερικανίδα Mary Baker Eddy (1821- 1910)¹. Τὸ 1876 ἡ Baker ἵδρυσε τὴν «Ἐνωση Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων» καὶ τὸ 1879 τὴν «Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ Ἐπιστήμονος», ἡ ὁποία ὅμως ἐμφανίζεται ἐπισήμως τὸ 1892, μέ τὴν ἵδρυση τῆς «Πρώτης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ Ἐπιστήμονος» ἢ «Πρώτη Μητέρα Ἐκκλησία», στὴν Βοστώνη τῆς Μασαχουσέτης. Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ 1875, ἡ Baker ἔχει ἐκδώσει τὸ βασικὸ βιβλίον της «Ἐπιστήμη καὶ Ὑγεία μέ κλειδί τῶν Γραφῶν», τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὸ «ιερό» βιβλίον τῶν «Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων», κοντὰ στὴν (παρερμηνευόμενη) Ἀγία Γραφή. Ἐπίσης, «Ὁ Χριστιανὸς Ἐπιστήμων ἔχει τὸ μεγάλο προνόμιον, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἱερόν καθῆκον, νὰ ὑπακούει τοὺς κανόνες καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Ἐγκολπίου Τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Mary Baker Eddy, Ἀποκαλυπτρίας καὶ ἱδρυτρίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης καὶ νὰ προστατεύεται ὑπ' αὐτῶν»².

Ἡ Baker ὑπεστήριζε ὅτι τὸ 1866 «θεραπεύτηκε ἀπὸ ἓνα ἀπειλητικὸ γιὰ τὴ ζωὴ της τραυματισμό, ἐνῶ μελετοῦσε τὴν Ἀγία Γραφή. Αὐτὸ τῆς ἔδωσε θαυμάσια διορατικότητα σχετικά μέ τὸ πῶς θεράπευε ὁ Ἰησοῦς»³, καὶ τότε ἀνακάλυψε τὴν «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη».

Ἡ «Μητέρα Ἐκκλησία», ἡ ὁποία ἐδρεύει στὴν Βοστώνη, ἔχει, σύμφωνα μέ τὰ δικά της στοιχεῖα, περίπου 1750 κλάδους σέ 80 χῶρες. Στὴν χώρα μας ἡ Χ.Ε. δραστηριοποιεῖται ἀπὸ τὸ 1907, μέ ἔδρα τὴν Ἀθήνα (ὁδὸς Βησσαρίωνος 7 καὶ 4- Ἀναγνωστήριο). Ἐκδίδει καὶ κυκλοφορεῖ τὸ περιοδικὸ «Ὁ Κήρυκας τῆς Christian Science» (καὶ στὰ ἑλληνικά).

¹ Τὸ ἐπίθετο Eddy προέρχεται ἀπὸ τὸν τρίτον σύζυγόν της.

² Καθημερινή Ἀμυνα, 15/9/1951.

³ Ἰστοσελίδα Christian Science, Τί εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη.

Χρησιμοποιεί κυκλική σφραγίδα, ή οποία περιέχει κεκλιμένο σταυρό εντός στέμματος (όπως παραδόξως όμοιο μέ έκείνον πού χρησιμοποιούσε ή εταιρεία «Σκοπιά» τών «μαρτύρων του Ίεχωβά» μέχρι τίς 15.10.1931). Κυκλικά φέρει τίς Γραφικές φράσεις: «*Άσθενοϋντας θεραπεύετε – Νεκρούς έγείρετε – Λεπρούς καθαρίζετε – Δαιμόνια έκβάλλετε*».

β) Χαρακτηρικά

Ή Baker διακηρύττει, όπως θά δοϋμε, όλως παραπλανητικά, ότι ή «Έκκλησία του Χριστου Ήπιστήμων» ιδρύθηκε «για νά οργανωθει έκκλησία έχουσα προορισμό νά διατηρει τήν μνήμη του λόγου καί τών έργων του Κυρίου μας, ή όποία θά αποκαθίστα τόν άρχικόν Χριστιανισμόν καί τό άπολεσθέν του στοιχείο της θεραπείας»⁴.

Ή Baker θεωρεί τόν έαυτό της ως έκλεκτό όργανο του Θεου για νά άνοιξει τήν Αγία Γραφή μέ τό κλειδί πού ή ίδια ανακάλυψε, έξ ου καί ό τίτλος του βασικοϋ βιβλίου της «Έπιστήμη καί Υγεία μέ κλειδί τών Γραφών». Ό,τι γράφει, λέει, είναι όχι μόνον ανακάλυψη, αλλά καί άποκάλυψη από τόν Θεό. Στο βιβλίο της «Έπιστήμη καί Υγεία» γράφει: «*Ήξερα ότι ή Αρχή όλης της άρμονικής Νοοενέργειας είναι ό Θεός καί ότι ή άρχική χριστιανική θεραπευτική κατάφερνε νά θεραπεύη μέ άγια, έμπνευσμένη πίστη αλλά έπρεπε νά έξακριβώσω τήν Έπιστήμη της θεραπευτικής αύτης καί κατάληξα σέ άπόλυτα συμπεράσματα μέ τή θεία άποκάλυψη, τό λογικό, καί τήν άπόδειξη*»⁵. Διακηρύττει άκόμη ότι ή «Έπιστήμη» της είναι ή άληθινή έρμηνεία του Χριστιανισμού καί ότι τό σύστημά της είναι τόσο άρχαίο όσο καί ό ίδιος ό Θεός⁶.

Έκπρόσωπος της Χ.Ε. τήν όρίζει ως έξής: «*Η Χ.Ε. διά της όποίας τά πάντα είναι δυνατά είναι έδω για νά εύρύνει τούς όρίζοντες τών δυνατοτήτων για όλους μας*»⁷.

Άλλο έπίσημο έντυπο της Χ.Ε. διαβάζομε ότι: «*Η Χριστιανική Έπιστήμη είναι μία θρησκεία (σ. Σ: τόν όρο "θρησκεία" τόν χρησιμοποιεί ή ίδια ή κίνηση) πού βασίζεται είς τούς λόγους καί τά έργα του Χριστου Ίησου. Άντλει τό κύρος της από τήν Αγίαν Γραφήν, αί δέ διδασκαλίες της*

⁴ «Ο Κήρυξ της Christian Science (έλληνικά), άρ. 4, 2002, σ. 24.

⁵ C. Armstrong, «Χριστιανική Έπιστήμη: Ή Έπιστήμη διά της όποίας τά πάντα είναι δυνατά». Διάλεξη περί Χριστιανικής Έπιστήμης.

⁶ Κατά τήν Baker: «Όταν ζή κανείς κατά έναν τρόπο πού κρατά τήν ανθρώπινη συνείδηση σέ διαρκή έπαφή μέ τό θεϊό, τό πνευματικό καί τό αιώνιο, άντλει άπειρη δύναμι· αυτό δέ είναι Christian Science". (Christian Science, πού σημαίνει Χριστιανική Έπιστήμη, είναι τό όνομα πού έδωσε ή Mary Baker Eddy στήν ανακάλυψί της)», Τί είναι ή Χριστιανική Έπιστήμη;, Διάλεξη περί Χριστιανικής Έπιστήμης. Βλ. καί Δημ. Μαγκριώτη, Γιατί δέν πιστεύω είς τήν Χριστιανικήν Έπιστήμην, σσ. 17-18.

⁷ C. Armstrong, ένθ. άνωτ.

έκτίθενται εἰς τό "Ἐπιστήμη καί ὑγεία μέ κλειδί τῶν Γραφῶν" τῆς Mary Baker Eddy, Ἀνακαλυπτρίας καί Ἰδρυτρίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης»⁸.

Στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα της πληροφοροῦμαστε ὅτι ἡ Χ.Ε. «Ἐξηγεῖ τὴν ἐπιστήμη, ἥ τούς πνευματικούς νόμους, ποὺ ἐπέτρεψαν στὸν Ἰησοῦ νὰ θεραπεύει τὸν ἀσθενῆ καί νὰ ἀναμορφώνει τὸν ἀμαρτωλό, καί ἀπαντᾷ σέ ῥωτήσεις σχετικά μέ τό κακό, καί τὴν πνευματικὴ πραγματικότητα. Ὁρησκευτικῶν ἀρχῶν»⁹.

Ἀκόμη, ὑποστηρίζεται ὅτι «Αὐτό ποὺ παρουσιάζει ἡ Mrs Eddy... Εἶναι μιὰ βασικὴ ἐπιστημονικὴ ἀνακάλυψη μέ ζωτικὲς καί ἄμεσες πραγματικὲς συνέπειες γι' ὅλους τούς ἀνθρώπους καί γενικά γιὰ τὸν κόσμον»¹⁰.

Ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς Χ.Ε. διακηρύττει ὅτι «Ἡ Χ.Ε. ἐκπληρώνει τό λειτουργημα τοῦ Παράκλητου καί μέ τὰ διδάγματά της ὁ Χριστὸς εἶναι μαζί μας πάντοτε»¹¹.

Καί ἄλλος ἐκπρόσωπος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Baker «εἰσήγαγε μιὰ νέα ἐποχὴ· ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεση τοῦ Διδασκάλου, ποὺ εἶπε ὅτι θὰ ἔστελνε τὸν Παράκλητο». Καί συμπληρώνει: «Ἡ Χ.Ε. ἦρθε στὸν κόσμον σάν ὁ Παράκλητος ποὺ ὑποσχέθηκε ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς»¹². Ἐπομένως, ἡ Χ.Ε. εἶναι ὁ Παράκλητος, πράγμα ποὺ καί ἡ ἴδια ὁμολογεῖ¹³.

Στό βιβλίον της «Ἀνάμικτα γραπτὰ» ἡ Baker λέει: «Τὰ ἔργα ποὺ ἔγραψα διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐπιστήμην περιλαμβάνουν τὴν ἀπόλυτον Ἀλήθειαν. Ἐγραφα κατ' ἐντολήν, καί ποῖος ἤμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ νὰ γράψῃ ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ὑπαγορεύει ὁ Θεός; Εἰς τό φύλλον τῆς Ἐφημερίδος "Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη" τοῦ Ἰανουαρίου 1901, διακηρύττει ὅτι γράφει ὑπὸ θεϊαν καθοδήγησιν καί προσθέτει: "Θὰ ἐκοκκίνιζα ἂν ἔγραφα ὅτι ἡ "Ἐπιστήμη καί Ὑγεία" εἶναι ἀνθρωπίνης συλλήψεως καί προελεύσεως, καί ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ συγγραφεὺς της, ὅχι δέ ὁ Θεός. Ἐγὼ ἤμην ἀπλῶς τό ὄργανον»¹⁴.

Τέλος, στὰ χαρακτηριστικά τῆς Χ.Ε. πρέπει νὰ προσθέσουμε ὅτι δέν ἔχει κλῆρο¹⁵, ἰσχυρίζεται δέ ὅτι, ὅσοι γίνονται ἐνεργὰ μέλη της ἀποκοτῶν

⁸ Ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 1. Πρβλ. καί Mary Baker Eddy, ἕνας παντοτινὸς φίλος. Σέ ἄλλο κείμενο τονίζεται ὅτι «Ὅσοι ἔχουν μάθει κάτι περὶ Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης εὐρίσκουν ὅτι αὕτη εἶναι μιὰ ὑπέροχος πηγὴ δυνάμεως καί ἰσχύος ποὺ δύνανται νὰ χρησιμοποιήσουν διὰ νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τὰ θλιβερά προγνωστικά τοῦ γήρατος καί τῆς ἐξασθενίσεως», Ὁ Θεὸς εἶναι ἀμερόληπτος. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου εἰς μακρότητα ἡμερῶν, σ. 19.

⁹ Christian Science, Τί εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη.

¹⁰ Τί εἶναι πραγματικά ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη;

¹¹ J.D. Timponson, Ὁ Βασιλικὸς Νόμος. Διάλεξι περὶ Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης.

¹² Mary Baker Eddy, ἔνθ. ἄνωτ.

¹³ Βλ. Στό βιβλίον της «Ἐπιστήμη καί Ὑγεία», σ. 5, καί Δημ. Μαγκριώτη, ἔνθ. ἄνωτ. σ. 23.

¹⁴ «Ἀνάμικτα γραπτὰ» (ἔκδ. 1934, σ. 331), παρὰ Δημ. Μαγκριώτη, αὐτόθι, σ. 18.

¹⁵ Ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 20.

προστασία καί ἐπί πλέον «εὐρυτέραν ἀντίληψιν περί δημοκρατίας, καί οἱ ὀρίζοντες τῆς ὑγείας, τῆς χαρᾶς καί τῆς χρησιμότητός των διευρύνονται ὁλοέν καί περισσότερον»¹⁶.

γ) Θεωρητικές θέσεις - ἀρχές

Ἡ παρουσίαση τῶν θεωρητικῶν θέσεων καί ἀρχῶν τῆς Χ.Ε. θά μᾶς ὀδηγήσει νά κατανοήσουμε πῶς τελικά ἐννοεῖ τίς λεγόμενες «θεραπεῖες» της. Ἀπό τίς θεωρητικές αὐτές θέσεις ἀποδεικνύεται ὅτι, παρά τόν πομπώδη τίτλο της, κάθε ἄλλο παρά χριστιανικό σύστημα εἶναι. Οἱ πανθεϊστικές θέσεις της περί Θεοῦ, κόσμου καί ἀνθρώπου εἶναι ὅμοιες μέ τίς πανθεϊστικές κινήσεις τῆς «Νέας Ἐποχῆς». Εἰδικότερα, οἱ «θεραπευτικές» τεχνικές πού ἰσχυρίζεται ὅτι χρησιμοποιεῖ, προσομοιάζουν μέ ἐκεῖνες τῶν ὁμάδων τῆς «Θετικῆς σκέψης». Ἄς δοῦμε στή συνέχεια συγκεκριμένα παραδείγματα γιά τίς θεωρητικές θέσεις της, μέσα ἀπό τά κείμενα τῆς Baker καί τῶν συνεργατῶν της.

1) Ὁ Θεός

Ὁ Θεός, στήν Χ.Ε., ἀποκαλεῖται «Παγκόσμιος Θεία Ἀρχή ἢ Ἀγάπη». Ὁ ὅρος αὐτός στήν Χ.Ε. δέν ἐννοεῖται ὑπό τήν χριστιανική ἐννοια. Ἡ «Ἀρχή» αὕτη, πού εἶναι ἡ μόνη ἀληθινή πραγματικότητα, δέν διαφέρει στήν οὐσία ἀπό τά ὑλικά ὄντα. Στό βιβλίο της «Ἐπιστήμη καί Ὑγεία» ἡ Baker γράφει: «Ὁ Θεός εἶναι ἀρχή... Ἡ ἀρχή ἀποτελεῖ ἓν μέ τήν ἰδέαν της καί αὕτη εἶναι Θεός... Ὁ Θεός εἶναι ἀρχή ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται εἰς πάντα, ἢ καλύτερον εἶναι ἓν μέ τά πάντα»¹⁷.

Ὁ Θεός εἶναι «ἓνα ἀπέραντο συνειδητό Ἐγώ, μέσα στό ὁποῖο ζοῦμε καί τό ὁποῖο μᾶς δίνει ὅλη αὕτη τή ζωή, τή νοημοσύνη, τή δραστηριότητα". Εἶναι "μιά γεμάτη νόημα δημιουργική Ἀρχή τοῦ Σύμπαντος"· "ὁ πραγματικός, πνευματικός ἐαυτός μας", τό "μόνο Ἐγώ"¹⁸. «Ὁ Θεός τό καλό εἶναι παντοῦ καί τίποτα πού δέν εἶναι Θεός δέν εἶναι παρόν καί δέν ἔχει δύναμη»¹⁹. «Ὁ Θεός ὑπάρχει σέ ὁτιδήποτε βλέπω ἐγώ»²⁰. Οἱ θέσεις αὐτές περί Θεοῦ δέν διαφέρουν ἀπό τίς πανθεϊστικές θέσεις ταῆς «Νέας Ἐποχῆς», ἡ ὁποία θά ἐμφανιστεῖ ἀργότερα.

Ἡ Baker ἐδίδασκε ἀκόμη ὅτι ὁ Θεός εἶναι «Πατέρας καί Μητέρα μας»²¹.

¹⁶ Καθημερινή Ἄμυνα, ἐνθ. ἄνωτ.

¹⁷ «Ἐπιστήμη καί Ὑγεία», σσ. 331, 465, 285. Βλ. καί Δημ. Μαγκριώτη, ἐνθ. ἄνωτ. σ. 20.

¹⁸ «Ὁ Κῆρυξ τῆς Christian Science», 3/78, σ. 43, παρά π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καί παραχριστιανικῶν ὁμάδων, Ἀθήνα 1994, σ. 551.

¹⁹ A.H. Dickey, Ὁ Θεὸς νόμος τῆς ἑναρμονίσεως, σ. 18.

²⁰ Αὐτόθι.

²¹ «Ἡ ἀντίληψη αὕτη ὅτι ὁ Θεός εἶναι Πατέρας - Μητέρα μας, μᾶς δίνει τό συναίσθημα τῆς τρυφερῆς ἀγάπης καί φροντίδας του γιά μᾶς σ' ὅλες τίς καταστάσεις καί συνθήκες. Μᾶς διαβεβαιώνει γιά τήν συνετή Του καθοδήγηση, γιά τό σταθερό ἀλλά εὐγενικό ἔλεγχο καί τό ἀκλόνητο ἐνδιαφέρον Του γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν εὐημερία μας. Ἡ εὐθύτητα, ἡ δύναμη καί

Έπομένως, κατά την Χ.Ε., ο Θεός ταυτίζεται στην ουσία με τον άνθρωπο, αλλά και με όλόκληρο τό σύμπαν. Έπειδή όμως ο Θεός είναι Πνεῦμα και ὅ,τι ἐντάσσεται σ'αυτόν -ὅπως ο άνθρωπος- είναι πνευματικό και ὄχι ὑλικό. Αὕτη ὁμως εἶναι μιά ἀντιχριστιανική διδασκαλία.

2) Ὁ Ἰησοῦς Χριστός

Ἀλλά και ὁ Ἰησοῦς Χριστός ταῆς Χ.Ε. δέν εἶναι ὁ Χριστός τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄν και ἡ Χ.Ε. ἰσχυρίζεται ὅτι «*βασίζεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τόν χριστιανισμόν*», ἐν τούτοις διακηρύττει ὅτι οἱ «*Χριστιανοί Ἐπιστήμονες*», «*Ἐπειδή κάμνουν διάκρισιν μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ και τῆς αἰωνίας και πνευματικῆς του ἀτομικότητος, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ ἢ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, παραδέχονται ὅτι εἰς ὅλας τάς ἐποχάς ὑπῆρξαν καλοί ἄνδρες και γυναικες πού ἐξέφρασαν, εἰς διάφορον ἑκάστος βαθμόν, τόν Χριστόν και ὅτι ὁ χριστιανισμός ἔχει ἐκδηλώσει πάντοτε τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἰς σημαντικόν βαθμόν.*

Θεωροῦν τήν θρησκείαν των ὡς ἀποκάλυψιν τῆς Ἐπιστήμης τοῦ Χριστοῦ, ὡς τόν χριστιανισμόν ὑπό τήν πλέον ἔμπρακτον και ἐπιστημονικήν του μορφήν. Παραδέχονται ὅτι αἱ νέαι και βαθεῖαι ἀντιλήψεις αὐτῆς περί τῆς πραγματικότητος ἐξηγοῦν τήν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίζοντο τά θαυμαστά ἔργα τοῦ Ἰησοῦ»²².

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀποκαλεῖται «*Γαλιλαῖος Προφήτης*»²³, «*ἡγεμονική ἀντανάκλαση τοῦ ἀπείρου*» και «*ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ*»²⁴, «*ὁδηγέτης ἐπὶ τῆς γῆς*» κ. ἄ.²⁵. Ἀκόμη, διακηρύττουν ὅτι «*αὐτό πού τοῦ ἔδωσε τήν δύναμι αὐτή ἦταν ἡ φύσις του πού ἦταν ὅμοια μέ τοῦ Θεοῦ, ἡ θεοσέβεια πού ἐνέπνεαν τά λόγια και τά ἔργα του, τό ἀληθινό πνευματικό του ἐγώ. Ὁ σαρκικός Ἰησοῦς πού ἔβλεπε ὁ κόσμος ἦταν ἡ ἀνώτατη ἀνθρώπινη ἔκφρασις τῆς θείας αὐτῆς φύσεως*»²⁶. «*Ὁ "Χριστός" εἶναι ἡ θεραπευτική παρουσία τοῦ Θεοῦ, πού τόσο θαυμάσια ἀποδείχθηκε ἀπό τόν Ἰησοῦ*»²⁷,

Ἀκόμη, «*Ὁ ἴδιος αὐτός Χριστός εἶναι και ὁ δικός μας ἀληθινός - ὁ πνευματικός - ἑαυτός. Ἀλλά ὁ βαθμός πού ἐκφράζουμε ἐμεῖς αὐτόν τόν Χριστό, τήν Ἀλήθεια, εἶναι περιορισμένος και ἀτελής*»²⁸. «*Μολονότι ὁ Ἰησοῦς ἔφυγε ἀπ' αὐτή τήν γῆ πρίν ἀπό πολλούς αἰῶνες, ὁ Χριστός εἶναι*

τό σθένος τῆς πατρότητάς Του, και ἡ αὐθόρμητη, ἀνιδιοτελής, και ἄπειρα τρυφερή στοργή τῆς μητρότητάς Του, ὅλα αὐτά τά ὑπονοεῖ ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ Θεός εἶναι Πατέρας – Μητέρα» J.D.

Timpson, ἐνθ. ἄνωτ.

²² Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 22.

²³ Αἱ Βασικαί Ἀρχαί.

²⁴ H.H. Irwin, Τί εἶναι ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη;, Διάλεξη περί Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης.

²⁵ J.D. Timpson, ἐνθ. ἄνωτ. και ἰστοσελίδα: Τί εἶναι ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη.

²⁶ H.H. Irwin, ἐνθ. ἄνωτ.

²⁷ C.E. Armstrong, ἐνθ. ἄνωτ.

²⁸ H.H. Irwin, ἐνθ. ἄνωτ.

πάντοτε παρών και περιμένει να τον καταλάβουμε και να τον εκφράσουμε καλύτερα»²⁹.

Είναι λοιπόν καθαρά αντιγραφική και αντιχριστιανική η έκδοχή της Χ.Ε. περί του Χριστού³⁰.

Επομένως για την Χ.Ε. ο Ιησοῦς Χριστός δεν ήταν Θεός, ήταν απλώς ένας «ἐπιστήμων». Ήταν γνώστης της «Χριστιανικής Ἐπιστήμης». Επίσης, δεν απέθανε, αλλά ἔμεινε κρυμμένος στον Τάφο, ἐνῶ ήταν ζωντανός, και ἐξήλθε του Τάφου την τρίτη ἡμέρα για να ἀποδείξει στους μαθητές του ὅτι δεν ὑπάρχει ὕλη. Κατά συνέπεια, δεν ἀναστήθηκε.

Για ὅλες αὐτές τίς Ἀντιγραφικές και ἀντιχριστιανικές θεωρίες ἡ Baker προειδοποιεῖ: «Ἐπειδὴ οἱ διδασκαλίες αὐτές εἶναι διαφορετικές ἀπὸ κείνες πού ξέρετε, καλὰ θὰ κάνετε νὰ μὴν τίς ἀπορρίψετε μόνο και μόνο γιατί δεν συμφωνοῦν μὲ τίς δοξασίες και τίς ἀντιλήψεις πού ἔχετε ἤδη σχηματίσει. Ἀντιθέτως, προσπαθήστε νὰ τίς καταλάβετε ὅσο μπορεῖτε περισσότερο. Ὑστερα - ὅταν σᾶς δοθῇ ἡ εὐκαιρία - σκεφθῆτε τις ξανά, και κοιτάξτε πῶς θὰ μπορέσετε νὰ τίς χρησιμοποιήσετε για νὰ θεραπευθῆτε ἢ νὰ λύσετε τὰ προβλήματά σας»³¹.

3) Ὁ ἄνθρωπος

Για την Χ.Ε., ἐφόσον τὰ πάντα εἶναι πνευματικά και ταυτίζονται μὲ τὸν Θεό, και ἐφόσον ὁ Θεός εἶναι Πνεῦμα πού «εἶναι ἐν μέ τὰ πάντα», κατά συνέπεια και ὁ ἄνθρωπος (ἀλλά και τό σύμπαν) εἶναι μόνο πνεῦμα: «Ὁ ἄνθρωπος και τό σύμπαν δεν εἶναι ὑλικοί, ἀλλά ἐκδηλώνουν τήν πνευματική φύσι και τίς ιδιότητες τῆς θείας Ἀρχῆς. Αὐτό μᾶς ὁδηγεῖ στό ἐπόμενο συμπέρασμα: ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ, τῆς θείας Ἀρχῆς, εἶναι τέλεια, ἀρμονική, καλή, ἀμετάβλητη και κυβερνᾶται ἀπὸ νόμο. Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἑκφρασις τῆς θείας Ἀρχῆς, κι ἐσεῖς εἴσαστε ἡ ἀτομική ἐκδήλωσις τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι ἡ θεία αὐτή Ἀρχή, ὁ Θεός, εἶναι παροῦσα ἐκεῖ ἀκριβῶς πού βρίσκεσθε και σᾶς προστατεύει, σᾶς διατηρεῖ και σᾶς ὑποστηρίζει»³².

Στό περιοδικό «Ὁ Κήρυκας τῆς Christian Science» διαβάζομε: «Ἡ κατά κόσμον ἄποψη για μᾶς, δηλαδή ὅτι εἴμαστε ὑλικοί, θνητοί, παγιδευμένοι ἀπὸ τίς καταστάσεις, στερημένοι συχνά ἀπ' τή χαρά, εἶναι μιὰ ἐσφαλμένη ἀντίληψη. Ἐπειδὴ εἴμαστε εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἴμαστε στήν

²⁹ Αὐτόθι.

³⁰ «Ὁ Ἰησοῦς δεν ήταν για τήν κίνηση Χριστός, ἀλλά ἔγινε. Δεν ήταν Σωτῆρας, ἀλλά πρότυπο τοῦ ἀνθρώπου.... Ήταν ἐκεῖνος "πού κατανόησε σέ βάθος και μέ πληρότητα τήν πνευματική σχέση του μέ τὸν Πατέρα - Πνεῦμα και γι' αὐτό ἔγινε Χριστός, ἀπέκτησε τή χριστική ιδιότητα μέ τήν ὁποία ἔκανε θαυματουργικές θεραπείες. Ἀλλά αὐτή ἡ χριστική ιδιότητα προϋπῆρχε τοῦ Ἰησοῦ και ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει και μετὰ τό θάνατο τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ" (CS 17.8.1981, σ. 1393)», βλ. π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 556.

³¹ H.H. Irwin, ἐνθ. ἀνωτ.

³² H.H. Irwin, ἐνθ. ἀνωτ.

πραγματικότητα ύγιεις και έχουμε έμφυτη αγνότητα. Είμαστε πνευματικοί και χωρίς περιορισμούς. Μέ την προσευχή και τή μελέτη της Αγίας Γραφής και τών συγγραμμάτων της Mrs. Eddy, αυτές οι αλήθειες γίνονται ζωντανές πραγματικότητες»³³. Και καταλήγει: «Κατάλαβα ότι δεν έχουμε ηλικία - ότι είμαστε πνευματικοί και πάντοτε ολοκληρωμένοι»³⁴.

Κατά τήν Baker, «τό καλό είναι παντοδύναμο, ό θεϊκός Νοῦς είναι υπέρτατος, ό Θεός είναι τό πᾶν και ή φύση τοῦ ανθρώπου είναι πνευματική και άθάνατη»³⁵. Γι' αυτό είναι ανάγκη νά μάθουμε τήν φύση τοῦ Θεοῦ: «Αυτό πού έχει σημασία είναι νά μάθουμε τήν φύσι και τίς ιδιότητες τής θείας Αρχής. Ό,τι και ἄν είναι αυτές, έκδηλώνονται στό πραγματικό ἐγώ τοῦ ανθρώπου. Ποιές είναι μερικές ἀπ' αυτές τίς ιδιότητες; Τί είναι ή φύσις τής θείας Αρχής; Είναι ἀμετάβλητη, σταθερή, ἀκλόνητη, ἀξιόπιστη, στηρίζεται εἰς νόμον ἀμερόληπτη και ἀρμονική. Αυτό, λοιπόν, είναι ό ἄνθρωπος. Αυτό ἀληθεύει γιά σᾶς. Τό αντίθετο τών ιδιοτήτων αὐτῶν - ή τύχη, αἱ μεταπτώσεις, ή ἀδυναμία, ή ἀποτυχία και ή ἀπογοήτευσις δέν ἀληθεύουν γιά τήν θεία Αρχή. Ἄρα δέν ἀληθεύουν γιά τόν ἄνθρωπο, δέν ἀληθεύουν γιά σᾶς και γιά μένα»³⁶.

Στό «ιερό» βιβλίο «Ἐπιστήμη και ὑγεία» γράψει ή Baker: «"Εἰς τήν Χριστιανικήν Ἐπιστήμην, Θεός και ἄνθρωπος συνυπάρχουν και είναι αἰώνιοι" (σ. 336). "Ο ἄθάνατος ἄνθρωπος ἦτο και είναι εἰκὼν ἢ ή ἰδέα τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ή ἄπειρος ἔκφρασις τής ἀπείρου Διανοίας και ό ἄθάνατος ἄνθρωπος συνυπάρχει και είναι συναιώνιος μέ τήν Διάνοιαν ταύτην" (σ. 336)»³⁷. Ἐπίσης, ὅπως εἶδαμε παραπάνω, ή Baker «Ἀπέδειξε ότι... ή φύση τοῦ ανθρώπου είναι πνευματική και άθάνατη»³⁸.

«Γιά μᾶς, ό ὅρος "εἰκὼν και ὁμοίωσις" σημαίνει ότι ό Θεός έκδηλώνει τήν φύσι και τίς ιδιότητές Του στόν ἄνθρωπο. Δείχνει ἐπίσης ότι ὅσο καλύτερα καταλαβαίνουμε τί είναι ό Θεός τόσο καλύτερα γνωρίζουμε τί είναι ό ἄνθρωπος. Ό,τι ἀληθεύει γιά τόν Θεό ἀληθεύει και γιά τόν ἄνθρωπο πού είναι ἔκφρασις τοῦ Θεοῦ. Ό,τι δέν ἀληθεύει γιά τόν Θεό δέν ἀληθεύει και γιά τόν ἄνθρωπο»³⁹. «Ἡ Αγία Γραφή μᾶς πληροφορεῖ ότι ό ἄνθρωπος δημιουργήθηκε κατά τήν ἴδια ἀκριβῶς εἰκόνα και ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως ό ἄνθρωπος πρέπει νά είναι πνευματικός. Ἡ φύση του και ή δραστηριότητά του πρέπει νά είναι ὅμοια μέ τοῦ Δημιουργοῦ Του»⁴⁰.

³³ Br.L. Stafford, Νά βασίζεσαι στό Θεό γιά ἔμπνευση, «Ο κήρυκας τής Christian Science», σ. 6.

³⁴ Αὐτόθι, σ. 9.

³⁵ Mary Baker Eddy, ἔνθ. ἄνωτ.

³⁶ H.H. Irwin, ἔνθ. ἄνωτ.

³⁷ Παρά Δημ. Μαγκριώτη, σ. 20.

³⁸ Mary Baker Eddy, ἔνθ. ἄνωτ.

³⁹ H.H. Irwin, ἔνθ. ἄνωτ.

⁴⁰ C.E. Armstrong, ἔνθ. ἄνωτ. Ἡ Baker, λένε, «Εγνώριζε ότι ή ἀληθινή φύση τοῦ ανθρώπου είναι πνευματική κι ἐπομένως εἰρηνική και εὐλογημένη· ότι ό ἄνθρωπος δέν είναι ἕνας θνητός πού

Κάθε άλλη αντίληψη περί ανθρώπου είναι ψευδής, είναι μιά παρανόηση⁴¹. «Δέν απαιτείται νά κάμωμεν ήμεϊς τόν άνθρωπον τέλειον, διότι είναι ήδη τέλειος· είναι όμως ανάγκη νά παραδεχθῶμεν τό γεγονός αὐτό, νά τό βεβαιώσωμεν καί νά ἀποδείξωμεν ὅτι είναι τόσο ἀπηλλαγμένος ἀπό κηλίδας, ὅσον είναι καί τό φῶς ἀπό τό σκότος»⁴². «Ὅποιος πιστεύει ὅτι είναι ἕνα θνητόν, ὑλικόν, πλάσμα ζωϊκῆς καταγωγῆς καί ζωϊκῶν τάσεων, δέν γνωρίζει ποῖος πράγματι είναι. Ὁ ἄνθρωπος είναι ἡ ὁμοίωσις τοῦ Θεοῦ»⁴³.

Ἐπομένως, ἐφόσον ὁ ἄνθρωπος ταυτίζεται μέ τόν Θεό, ὁ δέ Θεός είναι Πνεῦμα καί ὁ ἄνθρωπος ἀναγκαστικά δέν είναι καί ὑλικό ὄν, ἀλλά μόνο πνεῦμα. Ἔτσι, «ὁ ἄνθρωπος είναι ἀνίκανος νά ἀμαρτήσῃ» (Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 475), «Ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ ποτέ δέν ἔπρεπε... ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ποτέ δέν ἔπρεπε...» (σ. 134). «"Ὁ ἄνθρωπος είναι ἀνίκανος ν' ἀμαρτήσῃ". (σ. 475) "Τό κακόν είναι οὐτοπία... Είναι ψευδής πίστις" (σ. 480). "Ἐνόσω πιστεύομεν ὅτι ἡ ψυχὴ δύναται ν' ἀμαρτήσῃ ἢ ὅτι ἡ ἀθάνατος ψυχὴ είναι εἰς σῶμα θνητόν, ποτέ δέν θά καταλάβωμεν τήν Ἐπιστήμην τῆς ὑπάρξεως" (σ. 34). "Ἡ ἀμαρτία δέν ὑπάρχει εἰς τό ὑπερπέραν. Ἡ ἔννοια τῆς ἀμαρτίας χάνεται καί ὅχι ἡ ἀμαρτωλὴ ψυχὴ" (σ. 314). "Ἡ ἀμαρτία.... κάθε τί πού φαίνεται πραγματικότης ὑπὸ τήν ὑλικήν ἔννοιαν, είναι οὐχί πραγματικὴ εἰς τήν θείαν Ἐπιστήμην" (σ. 353)»⁴⁴. «Πρέπει νά παραδεχόμεθα καθημερινῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος είναι ἀπρόσβλητος ἀπὸ παραπτώματα»⁴⁵.

Ἐφ' ὅσον ὅμως ὁ ἄνθρωπος είναι πνευματικό ὄν καί δέν ἀμαρτάνει, ἀλλάζει καί ὁ ρόλος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στό θέμα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τό ἔργο Του δέν ἦταν ἀναγκαῖο γιά νά σωθεῖ ὁ πεπτωκὴς ἄνθρωπος.

4) Ἡ ὕλη, τό κακό καί ἡ ἀσθένεια

Ὅπως ἤδη εἶπαμε πιο πάνω, κατὰ τήν Χ.Ε. ἡ ὕλη δέν ὑπάρχει, δέν είναι πραγματικότητα καί δέν μπορεῖ νά προέρχεται ἀπὸ τόν Θεό, ὁ ὅποιος είναι Πνεῦμα. Ὅλα είναι ψευδαίσθηση, είναι μια διαστρεβλωμένη ἀντίληψη. «Ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη ὑποστηρίζει τήν ἀποψη, πού τώρα δέχονται γενικά ὅλοι ὅσοι σκέπτονται βαθιά, ὅτι τό

μπορεῖ νά πέσει θῦμα τῆς τύχης, ἢ τοῦ βανδαλισμοῦ. Οὔτε είναι ὁ ἄνθρωπος ἕνας θνητός πού μπορεῖ νά ἐμπλακεῖ σέ ἀνεύθυνες ἐνέργειες ἢ νά παρακινηθεῖ ἀπὸ τό κακό. Ὁ ἄνθρωπος είναι ἀθάνατος καί ἔχει δημιουργηθεῖ καί διατηρεῖται ἀκριβῶς κατ' εἰκόνα τοῦ θείου Πατέρα – Μητέρα του», Αὐτόθι.

⁴¹ Βλ. καί Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 5 καί Ὁ Θεός είναι ἀμερόληπτος, σ. 24.

⁴² Καθημερινή ἄμυνα, ἐνθ. ἄνωτ.

⁴³ Ὁ Θεός είναι ἀμερόληπτος, σ. 2.

⁴⁴ Παραθέσεις ἀπὸ Δημ. Μαγκριώτη, σ. 33, βλ. καί παραπομπή στο ἴδιο, σ. 20.

⁴⁵ Καθημερινή ἄμυνα, ἐνθ. ἄνωτ.

σύμπαν δέν εἶναι αὐτό πού φαίνεται ὅτι εἶναι· ὅτι ἡ ὄψη του παρουσιάζει μόνο τήν περιορισμένη καί διαστρεβλωμένη ἀντίληψη πού ἔχουν οἱ φυσικές αἰσθήσεις γιά τήν πραγματικότητα. Ἀλλά ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη προσφέρει ἀκόμα καί μιάν ἄλλη σημαντική ὑπηρεσία. Ὅρίζει μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια τήν πραγματική φύση τοῦ σύμπαντος, πού εἶναι - ὅπως ὑποστηρίζει - ἡ ἐκδήλωση, ἡ ἄμεση προβολή, τῆς φύσης τοῦ Θεοῦ. Ταυτόχρονα διαλύει τό μυστήριο σχετικά μέ τή φύση τοῦ Θεοῦ»⁴⁶. «Ἡ Ψυχή, τό Πνεῦμα, εἶναι τό Πᾶν καί ἡ ὕλη εἶναι μηδέν», λέει ἡ Χ.Ε.⁴⁷.

«Τό ὑλικό σύμπαν ἐκφράζει τίς συνειδητές καί μή συνειδητές σκέψεις τῶν θνητῶν», λέει ἡ Baker⁴⁸. Καί προσθέτει: «Οἱ μορφές τῆς ὕλης πού χάνονται, τό θνητό σῶμα καί ἡ ὑλική γῆ, εἶναι οἱ φευγαλέες ἀντιλήψεις τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ»⁴⁹. «Εἶναι ἐπομένως φανερό ὅτι κάθε φαινόμενο ἀταξίας, περιορισμοῦ, ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλου εἴδους κακοῦ, δέν ἀποτελεῖ - ὅπουδήποτε κι ἂν παρουσιάζεται - μιά πραγματική κατάσταση ἀλλ' ἀπλῶς δείχνει ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς παρανοεῖ αὐτό πού πραγματικά συμβαίνει»⁵⁰.

Γενικῶς, «Τό κακό ὑπάρχει μόνο σάν ὑπόθεση, σάν μιά ἐσφαλμένη ἄποψη ἢ παρανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι τό καλό εἶναι τό πᾶν... Στή θεία τάξη τό κακό εἶναι κάτι τό ἀδύνατο. Μόνον καλό εἶναι δυνατό στό Θεό, καί ἡ προοδευτική συνειδητοποίηση τῆς θείας αὐτῆς δυνατότητας, τελικά θά ξεριζώση ὅλο τό κακό»⁵¹.

Ἀλλά καί ὁ θάνατος «εἶναι μία θανάσιμος χίμαιρα, διότι διὰ τόν πραγματικόν ἄνθρωπον καί τό πραγματικόν Σύμπαν δέν ὑπάρχει θάνατος»⁵². «Ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη διδάσκει ὅτι ὁ θάνατος, ὅπως καί οἰαδήποτε ἄλλη μορφή τοῦ κακοῦ, εἶναι μία πλάνη τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων»⁵³. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ὁμοίωσις τοῦ Θεοῦ», «Ἐχομεν ὑποχρέωσιν νά μή ἀφήνωμεν νά εἰσέλθουν εἰς τήν συνείδησίν μας οἱ σιωπηλοὶ ψίθυροι τοῦ θνητοῦ νοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπό τό ἓνα μέρος ἐξωθεῖ εἰς ἀδιαφορίαν καί νωθρότητα καί ἀπό τό ἄλλο προκαλεῖ μιάν συναίσθησιν προσωπικῆς εὐθύνης, ἢ μᾶς κάμνει νά δικαίωνωμεν τόν ἑαυτόν μας»⁵⁴.

Τό κακό θεωρεῖται «Ζωϊκός μαγνητισμός»: «Ζωϊκός μαγνητισμός εἶναι τό ὄνομα πού δίνουμε στό κακό, ὅταν τοῦτο προβάλλη τόν ψεύτικο

⁴⁶ Τί εἶναι πραγματικά ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη; ἔνθ. ἄνωτ.

⁴⁷ Βασικά Ἀρχαί, 6. Βλ. καί Mary Baker Eddy, ἔνθ. ἄνωτ., καί π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, μν. ἔργ. σ. 552.

⁴⁸ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 484.

⁴⁹ Αὐτόθι, σσ. 263, 264 καί Τί εἶναι πραγματικά ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη; ἔνθ. ἄνωτ.

⁵⁰ Τί εἶναι πραγματικά ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη; ἔνθ. ἄνωτ.

⁵¹ C.E. Armstrong, ἔνθ. ἄνωτ.

⁵² Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 289.

⁵³ Ὁ Θεός εἶναι ἀμερόληπτος, σ. 8.

⁵⁴ Καθημερινή Ἀμυνα, ἔνθ. ἄνωτ.

ισχυρισμό ότι είναι κάτι και κάνει κάτι· είναι ή δοξασία του κακού που αναπτύσσει δράση»⁵⁵. [Έδω βλέπομε την σχέση της Baker με τον Μεσμερισμό, που την όδηγησε τελικά στον Κουΐμπυ, στο Πόρτλαντ, ό οποίος μέ τις πνευματιστικές τεχνικές του έφάρμοζε την λεγόμενη «πνευματική θεραπεία». Μέ την μέθοδο αυτή, μέ την οποία ό Κουΐμπυ έθεράπευε τίς φανταστικές ασθένειες, θεραπεύθηκε ή μέχρι τότε παράλυτη Baker. Τίποτε λοιπόν τό θαυματουργικό δέν υπήρχε στην μέθοδο του Κουΐμπυ, όπως αργότερα καί στις μεθόδους της Baker].

Γενικώς, για την Χ.Ε. ή άμαρτία, ή ασθένεια και ὁ θάνατος, ως κακά, δέν υπάρχουν: *«Άμαρτία, ασθένεια καί θάνατος περιλαμβάνονται είς την ανθρωπίνην υλικήν πίστιν καί δέν ανήκουν είς τον Θεϊόν Νοῦν. Είναι χωρίς πραγματικήν ὑπαρξιν»*⁵⁶.

Τό συμπέρασμα είναι ότι τό κακό, ή ασθένεια, ό πόνος, ό θάνατος, ή φτώχεια, ή άμαρτία κ.ά., για την Χ.Ε. είναι ψευδαισθήσεις, που όφείλονται στην άγνοια της πραγματικής μας φύσης (που είναι θεία) καί τίς δημιουργεί τό πεπερασμένο «*θνητό πνεῦμα*» μας. Τελικά, *«Ἡ δική μας άγνοια αναφορικά μέ τό Θεό, τή Θεία Αρχή, είναι αυτό που παράγει τή φαινομενική δυσαρμονία»*⁵⁷. Έπομένως, είμαστε ούσιαστικά υγιείς, καθόσον *«Στήν πραγματικότητα τό πρόβλημα (της ασθενείας) δέν είναι σωματικό, αλλά καθαρά νοερό, καί είναι τό άμεσο αποτέλεσμα κάποιας σκέψεως που καλλιεργοῦμε στό θνητό νοῦ»*⁵⁸.

δ) Ἡ «θεραπεία»;

Αφοῦ ἴδαμε τίς θεωρητικές θέσεις πάνω στίς όποιες στηρίζει τίς «θεραπεΐες» της ή Χ.Ε., ἄς δοῦμε στην συνέχεια τί λοιπόν ισχυρίζεται ότι θεραπεύει καί πῶς.

1) «Τί θεραπεύει»;

Έφόσον λοιπόν ή ὕλη καί ή ασθένεια δέν υπάρχουν, τί καί πῶς θεραπεύει ή Χ.Ε.;

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, πρέπει νά ποῦμε ότι είναι σαφής ή αντίφαση στίς θεωρίες της Χριστιανικής Ἐπιστήμης. Ἐνῶ ὑποστηρίζει ότι δέ υπάρχει κακό, οὔτε ασθένεια, οὔτε φτώχεια, οὔτε θάνατος, τότε τί θεραπεύει; Θεραπεύει, λέει, την ψευδαίσθηση, την διαστρεβλωμένη αντίληψη του «θνητοῦ πνεύματος». Ἡ πεποίθηση ότι δέν υπάρχει ὕλη οὔτε ασθένεια, οὔτε άμαρτία θεραπεύει από την ασθένεια καί από την άμαρτία καί από την άμαρτία⁵⁹. Ούσιαστικά ή Χριστιανική Ἐπιστήμη άρνεῖται κάτι που

⁵⁵ «Φρονιμώτεροι από τά φίδια», σ. 1.

⁵⁶ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 286.

⁵⁷ C.E. Armstrong, ἐνθ. άνωτ.

⁵⁸ A.H. Dickey, ἐνθ. άνωτ. σ. 8.

⁵⁹ Πρβλ. M. Introvigne - P.L. Loccatelli, Le religioni in Italia, λήμμα «Christian Science», σ. 390.

υπάρχει αντικειμενικά και όχι μόνο στη σκέψη, δηλαδή την ασθένεια και την αμαρτία. Ποιός όμως μπορεί να αμφισβητήσει την ασθένεια, τον πόνο, τη φτώχεια, αλλά και γενικότερα τό κακό και την αμαρτία; Οί ασθενείς γνωρίζουν ότι είναι ασθενείς και υποφέρουν από την ασθένεια. Έπομένως, δεν είναι ψευδαίσθηση τό κακό πού τούς ταλανίζει, αλλά πραγματικότητα.

Η Χ.Ε. υπόσχεται να θεραπεύσει ολόκληρη την ανθρωπότητα γενικώς «ἐδῶ καί τώρα» από κάθε μορφή κακοῦ ἢ δοκιμασίας, ἀκόμη καί από την ἀνεργία, καθόσον πρόκειται περί « θνητῶν πλανῶν πού πρέπει νά διορθωθοῦν καί υπερνικηθοῦν ἀπό τήν ἐπιστημονικήν κατανόησιν τοῦ Θεοῦ»⁶⁰. «Εἰς τήν Χριστιανικήν Ἐπιστήμην ἡ λέξις "θεραπεία" χρησιμοποιεῖται μέ εὐρυτέραν ἔννοιαν, διότι περιλαμβάνει τήν ἀπαλλαγὴν ἀπό οἰκογενειακῆς καί ἐπαγγελματικῆς δυσχερείας, ἀπό κοινωνικῆς ἀδικίας, ἀπό τούς περιορισμούς τῆς διανοίας, ἀπό τήν ψυχολογικήν ὑπερέντασιν καί τήν σύγχυσιν ἀναφορικῶς μέ ζητήματα ἠθικῆς»⁶¹.

Ἄλλωστε, κατὰ τήν Χ.Ε., «πρέπει νά ἀποδείξῃ κανεὶς μέ θεραπείας καί ἀναγέννησιν ὅτι εἶναι ὁπαδὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ χριστιανισμοῦ»⁶².

2) Τρόπος «θεραπείας»

Ἡ Χ.Ε. ἰσχυρίζεται ὅτι «θεραπεύει τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος καθὼς καί τήν αμαρτίαν μέ μέσα ἀποκλειστικῶς πνευματικά»⁶³. «Ἡ ἀντικατάστασις τῆς ψευδοῦς ἀντιλήψεως μέ τήν ἀληθινὴν ἐπιφέρει θεραπείαν καί ἀναγέννησιν εἰς τήν ἀνθρωπίνην ζωὴν»⁶⁴. «Ἡ θεραπευτικὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης δέν στηρίζεται εἰς μίαν τυφλὴν πίστιν εἰς τό ἄγνωστον ἀλλὰ εἰς τήν φωτισμένην κατανόησιν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἄπειρος, θεῖος Νοῦς, Πνεῦμα, Ψυχὴ, Ἀρχή, Ζωή, Ἀλήθεια καί Ἀγάπη»⁶⁵.

Ἰσχυρίζεται ἀκόμη ἡ Χ.Ε. ὅτι καί μέ μόνη τήν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου τῆς Baker «Ἐπιστήμη καί Ὑγεία», πολλὰ ἄτομα «ἐθεραπεύθησαν ἀπό σοβαρὰς ἀσθενείας ἀπλῶς διὰ τῆς ἀναγνώσεως καί τῆς μελέτης τοῦ βιβλίου αὐτοῦ»⁶⁶.

⁶⁰ Ἡ Χ.Ε. «Αποβλέπει εἰς τό νά σώσῃ πλήρως τήν ἀνθρωπότητα, μέ τοῦτο δέ ἐννοοῦμεν σωτηρίαν ἀπό κάθε φάσιν τοῦ κακοῦ - ἀπό κάθε τι πού ἀρνεῖται τήν τελειότητα τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Αὐτοῦ», Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 7. Καί Ὁ Θεὸς εἶναι ἀμερόληπτος, σ. 23.

⁶¹ Αὐτόθι, σ. 8.

⁶² Αὐτόθι, σ. 24.

⁶³ Αὐτόθι, σ. 1.

⁶⁴ Αὐτόθι, σ. 5.

⁶⁵ Αὐτόθι, σ. 6.

⁶⁶ Αὐτόθι, σ. 10. Βλ. καί Α.Η. Dickey: «Ὅταν διακηρύττουμε τήν ἀλήθεια αὐτή καί τήν ἐφαρμόζουμε σέ κάθε δοξασία δυσαρμονίας πού ἀντιμετωπίζουμε, ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη, ἔχουμε ἤδη κάνει ὅ,τι μπορούμε καί ὅ,τι εἶναι ἀνάγκη νά κάνουμε γιὰ νά ἐξαλείψουμε κάθε ἐκδήλωση πλάνης πού ἰσχυρίστηκε ποτέ ὅτι ὑπῆρξε. Ἡ πλάνη πού δέν

Ἡ Baker ἰσχυρίζεται ὅτι «Ἡ ἀρρώστια εἶναι μιά εἰκόνα σκέψης πού ἐξωτερικεύεται. Ἡ νοερή κατάσταση ὀνομάζεται ὑλική κατάσταση. Πᾶν ὅ,τι καλλιεργεῖται στό θνητό νοῦ ὡς σωματική κατάσταση ἀπεικονίζεται στό σῶμα»⁶⁷. Ἐπομένως, καί ἡ θεραπεία εἶναι θεραπεία τῆς σκέψεως καί διά τῆς σκέψεως. Κάθε «ἐπιθετική ὑποβολή δέν ἔχει συνειδητήν ὄντοτητα, ὅπως ἀκριβῶς δέν ἔχει καί τό χῶμα» καί, «πρέπει νά κατανικηθῇ εἰς τήν σκέψιν ἐκάστου ἀτόμου»⁶⁸. Ἡ σκέψη τῆς ἀσθενείας ἐμποδίζει τήν θεραπεία: «Δέν πρέπει ποτέ νά ἔχετε εἰς τόν νοῦν τήν σκέψιν τῆς ἀσθενείας, ἀλλά ὀφείλετε νά ἐξαλείψετε ἀπό τήν σκέψιν κάθε μορφήν καί τύπον νόσου... Ν'ἀποφεύγετε νά ὀμιλῆτε δι' ἀσθενεῖαν εἰς τούς νοσηλευομένους, μά μήν προφέρετε μεγαλοφώνως τό ὄνομα τῆς ἀσθενείας»⁶⁹.

Στό βιβλίο της «Unity of Good» (Ἐνότης τοῦ Καλοῦ), ἡ Baker γράφει: «Ποῖον εἶναι τό κύριον σημεῖον κατά τό ὅποῖον τό μεταφυσικόν μου σύστημα διαφέρει ἀπό τά ἄλλα συστήματα; Εἶναι τό ἐξῆς: ὅτι ὅταν γνωρίζετε ὅτι ἡ ἀσθενεία, ἡ ἀμαρτία καί ὁ θάνατος δέν εἶναι πραγματικά, ἀποδεικνύετε ὅτι ὁ Θεός εἶναι τό πᾶν. Ἡ διαφορά αὐτή ξεχωρίζει ἀπολύτως τό σύστημά μου ἀπό ὅλα τά ἄλλα. Ἀρνοῦμαι ὅτι τά φαινόμενα αὐτά εἶναι πραγματικά, διότι δέν ὑπάρχουν εἰς τόν Θεόν, τό δέ σύστημά μου δέχεται ὅτι Αὐτός εἶναι ἡ μόνη αἰτία καί εἶναι θεμελιωμένον ἐπ' Αὐτοῦ. Εἶναι δύσκολον νά ἀναφέρῃ κανεῖς ἄλλους διδασκάλους πού νά ἔχουν διδάξει τοιαύτας ἀπόψεις, πλην τοῦ Ἰησοῦ καί τῶν ἀποστόλων του»⁷⁰.

Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλος, «Ἡ "καθαρή ἀντίληψη" ἐνεργεῖ "ἀνεμπόδιστα, γιά νά ἀποκαλύψει ὅποιεσδήποτε δοξασίες δεσμεύουν κατά τά φαινόμενα τόν ἀσθενῆ, ἀδιάφορο πόσο κρυφές καί ὑπουλές εἶναι φαινομενικά" (Κῆρυξ 1/1983, σ. 4). Αὐτή ἡ διανοητική διεργασία ἀποτελεῖ τή βάση γιά τή "θεραπευτική πράξη" τῆς "Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης"⁷¹. Καί συνεχίζει: «Αὐτή ἡ "γνώση", πού προέρχεται ἀπό τό "Νοῦ", περιέχει "πνευματική δύναμη" πού καταρρίπτει "τό λαθεμένο πρῖσμα", μέσα ἀπό τό ὅποῖο βλέπει τόν ἑαυτό του ὁ ἀσθενής. Ἀποκτᾷ ἐπίγνωση τῆς "ἀληθινῆς φύσης" του καί αὐτόματα θεραπεύεται. Αὐτή εἶναι ἡ μέθοδος πού χρησιμοποιεῖται στή "Χριστιανική Ἐπιστήμη". Ὅταν ἡ "ἀλήθεια" κυριαρχήσῃ στή σκέψη τοῦ

ἔχει καμιά θέση στόν θεῖο Νοῦ ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπάρχει στήν ἀνθρώπινη σκέψη. Ὅταν τή βγάλουμε ἀπό ἐκεῖ, τή διώχνουμε ἀπό τό μόνο μέρος ὅπου ἰσχυρίστηκε ποτέ ὅτι ὑπῆρξε, καί ἀπό κεῖ καί πέρα δέν ὑπάρχει πιά γιά μᾶς», ἐνθ. ἀνωτ. σ. 7.

⁶⁷ A.H. Dickey, ἐνθ. ἀνωτ., σ. 8.

⁶⁸ Καθημερινή Ἄμυνα, ἐνθ. ἀνωτ.

⁶⁹ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 396.

⁷⁰ Ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 23.

⁷¹ π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, μν. ἔργ. σ. 554.

πρακτίσιονερ καί τοῦ ἀσθενοῦς, ἡ θεραπεία εἶναι σίγουρη (Κῆρυξ 1/1983, σ. 45)». Καί ἀναφερόμενος σέ κείμενα τῆς Χ.Ε., συμπεραίνει ὅτι «Ἡ θεραπεία εἶναι ἀνάλογη μέ τή "γνώση" τοῦ πραγματικοῦ μας ἑαυτοῦ· "κατά τήν ἀναλογία πού καταλαβαίνουμε τήν τελειότητα τοῦ εἶναι τοῦ Θεοῦ, καί κατά συνέπεια τήν τελειότητα τοῦ πνευματικοῦ μας ἑαυτοῦ σάν πνευματικῆς ἀντανάκλασης του Θεοῦ, γίνεται ἡ θεραπεία" (Κῆρυξ, 1/1983, σ. 1)»⁷².

Τήν θεραπεία ἐνεργεῖ ὁ «θεῖος νόμος τῆς ἐναρμονίσεως», «ὁ παγκόσμιος νόμος τῆς Ἀγάπης». Αὐτός ὁ νόμος μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ καί «θεϊκά βασιλικός νόμος», ὁ ὁποῖος «εἶναι τόσο ἰσχυρός ὅσο καί ὁ νόμος τῆς βαρύτητος ἢ τῆς θερμοδυναμικῆς». Εἶναι ἓνας νόμος, πού μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ γι' αὐτό ἀποτελεῖ ἐπιστήμη, τήν «Χριστιανική Ἐπιστήμη»⁷³. Γιά νά γίνει ὅμως αὐτό πρέπει νά «ἐναρμονισθῇ» μέ τόν νόμο αὐτό ἡ «ἀνθρώπινη συνείδηση». Ἡ Baker διαβεβαιώνει ὅτι «Καθετί πού ἐναρμονίζει τήν ἀνθρώπινη σκέψη μέ τήν ἀνιδιοτελῆ ἀγάπη δέχεται κατευθεῖαν τήν θεία δύναμη»⁷⁴.

Ἡ «θεραπεία» ἐπιτυγχάνεται ὅταν τιμήσουμε τόν Θεό καί ὅταν ἀναγνωρίσουμε τόν ἑαυτό μας «ὡς τήν τέλεια ἔκφραση τοῦ Ἑαυτοῦ Του». «Ὁ Χριστιανός Ἐπιστήμων, ὅταν ἀντιμετωπίζει κακό οἰουδήποτε εἶδους, ἓναν ἐπικείμενο κίνδυνο, μιάν ἀρρώστια ἢ προβλήματα σχέσεων, ζητᾷ νά γεμίση τή σκέψη του μέ τήν συνείδηση τῆς παρουσίας καί τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, μπροστά στίς ὁποῖες τό κακό χάνει τή δύναμή του νά τόν θορυβήσῃ ἢ νά τόν ἐντυπωσιάσῃ»⁷⁵. «Ὅπου κι ἂν εἴμαστε, ἀρκεῖ νά σκεφτοῦμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὁ ἄπειρος Πατέρας - Μητέρα μας, ὅτι εἶναι θεία Ἀγάπη, καί θά νοιώσουμε μιᾶ αἴσθηση γαλήνης, ἀσφάλειας καί βεβαιότητος ὅτι ἡ κάθε ἀνάγκη μας θά ἱκανοποιηθῇ»⁷⁶.

⁷² Αὐτόθι. Καί Baker, Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 216.

⁷³ J.D. Timpson, ἔνθ. ἄνωτ.

⁷⁴ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 192. Βλ. καί A.H. Dickey: « Δέν εἶναι ἀνάγκη νά ξέρουμε σέ κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ποῖος ἀκριβῶς εἶναι ὁ νόμος αὐτός τοῦ Θεοῦ, οὔτε πῶς πρόκειται νά λειτουργήσῃ· ἡ προσπάθεια μάλιστα νά ἐξακριβώσουμε τά αἷτια καί τόν τρόπο τῆς ἐνέργειάς του πιθανόν νά ἐμποδίσῃ τή λειτουργία του καί τήν ἀπόδειξή του. Πρέπει ἀμέσως νά διώξουμε ἀπό τή σκέψη μας κάθε φόβο πού προξενεῖ τό γεγονός ὅτι ὁ θεῖος Νοῦς δέν γνωρίζει τήν κατάστασή μας ἢ ὅτι ἡ ἄπειρη σοφία δέν ἔχει τήν ἀναγκαῖα νοημοσύνη γιά νά μᾶς σώσῃ.... Ὁ Θεός δέν ἔχει ἀνάγκη νά ἐναρμονισθεῖ. Τό μόνο μέρος ὅπου χρειάζεται νά γίνει ἐναρμόνιση εἶναι ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση», ἔνθ. ἄνωτ. σσ. 9-10.

⁷⁵ J.D. Timpson, ἔνθ. ἄνωτ. «Ὅταν ἀντιμετωπίζουμε προβλήματα οἰουδήποτε εἶδους, ἀρρώστιες, στερήσεις, ἀπογοητεύσεις, ἢ ἀκόμη καί ἀνία, βλέπουμε πῶς εἶναι ἀνάγκη νά τιμήσουμε τό Θεό ὡς τήν Ὑπέρτατη Δύναμη καί δημιουργό στό σύμπαν Του. Ὑπακούοντας αὐτόν τό νόμο βλέπουμε τόν ἑαυτό μας ὡς τήν τέλεια ἔκφραση τοῦ Ἑαυτοῦ Του, γιατί ἔκανε τόν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσή Του καί τοῦ ἔδωκε ἐξουσία πάνω σ' ὅλη τή γῆ. Αὐτό προκαλεῖ ἓνα τέτοιο συναίσθημα εὐτυχίας καί εὐδαιμονίας στή ζωή μας, ὥστε δέν εἶναι νά ἀπορεῖ κανεῖς ὅτι θεωροῦμε τήν Ἁγία Γραφή καί τό κλειδί της, τό **Ἐπιστήμη καί Ὑγεία** σάν τό πιό πολύτιμο πράγμα πού μπορεῖ νά προσφέρει ὁ κόσμος», Αὐτόθι.

⁷⁶ Αὐτόθι. «Μέ τό νά βλέπουμε τόν ἄνθρωπο ὅπως τόν βλέπει Ὁ Θεός, ἐκδηλώνεται ὁ βασιλικός νόμος μέ ἓνα πάρα πολύ ἀποτελεσματικό τρόπο», Αὐτόθι.

Κάνοντας θετικές σκέψεις, βεβαιώνει ένας εκπρόσωπος της Χ.Ε., θεραπεύομαι: «Ανακάλυψα ότι όταν εκφράζω περισσότερη υπομονή, αγάπη, ανιδιοτέλεια, αντιλαμβάνομαι τον αληθινό μου εαυτό, ο οποίος είναι γερός, υγιής και γεμάτος χαρά. Τότε, η έμπνευση ξεχειλίζει και έπέρχεται η θεραπεία»⁷⁷. Γι'αυτό, « Διά νά επιτύχωμεν μίαν τελείαν άμυναν, πρέπει νά εκλέγωμεν μόνον άγνάς και τελείας αντίληψεις»⁷⁸.

Έάν κατανοήσουμε τούς «αίώνιους πνευματικούς νόμους» του Θεού και τούς χρησιμοποιήσουμε, «μπορούν ν' ανοίξουν διάπλατα τίς πόρτες της θεραπείας»⁷⁹. [Κι'άκόμη, «Όταν ένα άτομον δοκιμάζει άτυχίας ή οίουδήποτε είδους στερήσεις ήμπορεί νά διορθώση τήν φαινομενικήν αυτήν άδικίαν, εάν προσπαθήση νά έννοήση ότι ο Θεός είναι άμερόληπτος θεία Αγάπη και παραδεχθῇ ένδομύχως τό γεγονός ότι ο δημιουργός του είναι άγαθός προς όλους»⁸⁰.]

Πώς όμως ο νόμος αυτός (του Θεού), πού ενεργεί νοερά, μπορεί νά θεραπεύσει σωματικά; Άπαντα ή Χ.Ε. : Διότι τό πρόβλημα τό σωματικό δέν είναι σωματικό, αλλά νοερό⁸¹. Όπως μᾶς είπε ήδη πιό πάνω ή Baker: «Στήν πραγματικότητα τό πρόβλημα δέν είναι σωματικό, αλλά καθαρά νοερό, και είναι τό άμεσο άποτέλεσμα κάποιας σκέψεως πού καλλιεργοῦμε στό θνητό νοῦ»⁸². «Όταν διακηρύττομε μέ κατανόηση ότι ο νόμος του Θεού είναι παρών και λειτουργεί, επικαλούμαστε και βάζουμε σέ ενέργεια όλον τόν νόμο και τήν δύναμη του Θεού. Διακηρύττομε τήν αλήθεια, τήν αλήθεια του Θεού -και ή αλήθεια αυτή του Θεού είναι νόμος έκμηδενισμοῦ, έξοντώσεως και έξαλείψεως γιά καθετί άνόμοιο μέ Αυτόν»⁸³.

Η Χ.Ε. διακηρύττει ότι «Τό Πνεῦμα, ο Θεός, είναι τό πᾶν και ότι ή ὕλη είναι μηδέν. Κατά τό βαθμό πού κατανοοῦμε τή θεία Αρχή πάνω στήν όποία στηρίζεται, μπορούμε νά τήν άποδείξωμε. Έτσι θεραπεύει τόν άρρωστο, αναμορφώνει τόν άμαρτωλό, παρηγορεί τό θλιμμένο και φέρνει ειρήνη στόν κόσμο»⁸⁴. Τελικά, υπόσχεται ή Baker ότι «Μιά μέρα, όταν όλοι οί άνθρωποι θά έχουν

έγκαταλείπει τήν πίστη στήν ὕλη, στό θάνατο και στήν άμαρτία –και άρα τήν έξάρτηση άπ' αυτή τήν πραγματικότητα- θά ήχήσει έπιτέλους ή “έσχατη σάλπιγγα”»⁸⁵.

⁷⁷ Br.L. Stafford, ένθ. άνωτ., σ. 7.

⁷⁸ Καθημερινή Άμυνα, ένθ. άνωτ.

⁷⁹ C.E. Armstrong, ένθ. άνωτ.

⁸⁰ Ο Θεός είναι άμερόληπτος, σ. 3.

⁸¹ A.H. Dickey, ένθ. άνωτ. σ. 8.

⁸² Αυτόθι, σ. 8.

⁸³ Αυτόθι, σ. 7.

⁸⁴ Mary Baker Eddy, ένθ. άνωτ.

⁸⁵ M. Introvigne - P.L. Loccatelli, Le religioni in Italia, ένθ. άνωτ., σ. 391.

3) Καί πῶς ἐθεράπευε ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Γράφει ἡ Baker: «Ὁ Ἰησοῦς ἔβλεπε στήν Ἐπιστήμη τόν τέλειο ἄνθρωπο, πού ἐμφανιζόταν σ' αὐτόν ἐκεῖ ὅπου ὁ ἀμαρτωλός ἄνθρωπος ἐμφανίζεται στούς θνητούς. Στόν τέλειο αὐτόν ἄνθρωπο ὁ Σωτήρας ἔβλεπε τήν ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ καί ἡ σωστή αὐτή θέα τοῦ ἀνθρώπου θεράπευε τούς ἀρρώστους»⁸⁶.

Στήν περίπτωση τῆς θεραπείας τοῦ λεπροῦ, κατά τήν Χ.Ε., « ὁ ἴδιος (ὁ Χριστός), ὅπως καί ὁ λεπρός, περιβάλλονταν ἀπό μιά ἀτμόσφαιρα τόσο ἀγνή, ὥστε τίποτε τό ἐπιβλαβές δέν μπορούσε νά μεταδοθεῖ ἀπό τό ἕναν στόν ἄλλον. Μόνον ἡ θεραπευτική δύναμη τοῦ ἀγνοῦ Νοῦ, τοῦ Νοῦ πού εἶχε ὁ Χριστός, ἦταν παροῦσα καί μπορούσε νά μεταδοθεῖ. Μόνο προστασία ἦταν δυνατόν νά φανερωθεῖ, καί αὐτό συνέβηκε. Μόνον τό ἀπρόσβλητο τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ θά ἦταν δυνατόν νά φανερωθεῖ, καί αὐτό ἀκριβῶς ἐπικράτησε. Κάθε ὁμίχλη φόβου, κάθε σύννεφο μολύνσεως ἐξατμίστηκε»⁸⁷.

Κατά τήν Baker, «ἡ μέθοδος τοῦ Διδασκάλου μας ἦταν μιά ἀπλή, ἐπιστημονική, διαδικασία πού μπορεῖ, ὅπως διαβεβαίωσε ὁ ἴδιος, νά ἐφαρμοστῇ καί τώρα ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, ὅπως καί στή δική του ἐποχή. Δείχνει ὅτι μπορούμε νά ἐφαρμόσουμε τή μέθοδο αὐτή ὄχι μόνο γιά νά ὑπερνήσουμε τίς δυσκολίες μας ἀλλά καί γιά νά αὐξήσουμε τίς ἱκανότητές μας, τίς εὐκαιρίες μας καί τίς ἐπιτυχίες μας, ἀδιάφορο πόσο καλοί ἢ πόσο μέτριοι ἦμαστε πρὶν»⁸⁸. «Ἡ πεποίθηση τοῦ Ἰησοῦ γιά τήν παρουσία καί τή δύναμη τοῦ Θεοῦ ἦταν τόσο σαφής, ὥστε συχνά οἱ ἀρρώστεις τῶν ἀνθρώπων θεραπευότανε καθώς βάδιζε στό δρόμο. Ἀσφαλῶς δέν ἔβαζε κανένα περιορισμό στή δύναμη τοῦ Θεοῦ. Γιά κεῖνον ἡ πνευματική κατανόηση τῆς βασιλείας καί τῆς δυνάμεως καί τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ καί ἡ μεγάλη του ἀγάπη καί συμπόνια γιά τήν ἀνθρωπότητα ἔβαζαν σ' ἐνέργεια ἕνα θεῖο νόμο πού τόν ἔκανε θριαμβευτή σέ κάθε περίπτωση κακοῦ πού ἀντιμετώπιζε»⁸⁹.

ε) Ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς προσευχῆς;

Κατ' ἀρχάς, γιά τήν Χ.Ε. «Προσευχή θά πῇ νά ἔχη κανεῖς συνείδησι τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ καί τῆς σχέσεώς του μ' Αὐτόν»⁹⁰.

Σκοπός τῆς προσευχῆς, κατά τήν Χ.Ε., «εἶναι νά κάμῃ τούς ἀνθρώπους νά ἀντιληφθοῦν τήν παντοδυναμίαν καί τήν πανσοφίαν τοῦ ἐνός καί μόνου θείου Νοῦ καί τήν ἀλάνθαστον νοημοσύνην τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι

⁸⁶ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 476, βλ. καί παρὰ Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 5.

⁸⁷ Ch. Walker, Ἀκόμη καί ὁ ἀέρας πού ἀναπνέουμε, «Ὁ κήρυκας τῆς Christian Science», σ. 14.

⁸⁸ Τί εἶναι πραγματικά ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη;, ἐνθ. ἀνωτ.

⁸⁹ J.D. Timpson, ἐνθ. ἀνωτ.

⁹⁰ H.H. Irwin, ἐνθ. ἀνωτ.

ιδέα τοῦ Νοῦ, καί κατ' αὐτόν τόν τρόπον νά ἀφήσουν τήν θείαν σοφίαν νά διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις των»⁹¹. Τότε ἡ σκέψη μας ἐναρμονίζεται «μέ τόν νόμο καί τήν δύναμι τοῦ Θεοῦ, τῆς θείας Ἀρχῆς, τῆς Ἀγάπης», καί τότε ἡ προσευχή «Εἶναι ἱκανή νά θεραπεύσῃ ὅλα τὰ κακά πού μᾶς μαστίζουν»⁹².

Μέ τήν προσευχή λοιπόν δέν διατυπώνει κάποιο αἶτημά του ὁ ἀσθενής γιά τήν θεραπεία του. Προσευχόμενος δέν ζητεῖ ἀπό τόν Θεό νά τόν θεραπεύσῃ. «Ἡ προσευχή δέν ἡμπορεῖ νά μεταβάλλῃ τήν Ἐπιστήμην τῆς ὑπάρξεως... Ὁ Θεός δέν ἐπηρεάζεται ἀπό τοὺς ἀνθρώπους. Τό θεῖον αὐτί δέν ἔχει ἀκουστικόν νεῦρον»⁹³.

Ἕνα παράδειγμα: Ἕνας «Χριστιανός Ἐπιστήμονας» προσευχόμενος «ἄρχισε νά βεβαιώνῃ ἐμφατικά αὐτό πού ἤξερε γιά τόν Θεό καί γιά τή σχέσι πού εἶχε ὁ ἴδιος μέ τόν Θεό. Κι ὕστερα ἀπό κάθε πρότασι σταματοῦσε, γιά νά βεβαιωθῇ ὅτι πράγματι ἤξερε ὅτι αὐτά πού ἔλεγε ἦταν ἀληθινά... (ἔλεγε): Ἐπειδὴ εἶμαι ἡ ἔκφρασις τοῦ εἶναι Του, δέν εἶναι δυνατόν νά χωρισθῶ ἀπ' Αὐτόν, οὔτε νά στερηθῶ κανένα καλό. Δέν ὑπάρχει δύναμις στήν σάρκα, ἢ στήν ὕλη, γιά νά ἐμποδίσῃ ἢ νά ἀνατρέψῃ τήν ἐνέργεια τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ ἀλήθεια γιά τό εἶναι μου, αὐτήν ἀκριβῶς τήν στιγμή»⁹⁴. «Τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς αὐτῆς τῆς πνευματικῆς κατανοήσεως ἦταν ὅτι κάθε συναίσθημα φόβου καί πιεστικῆς ἀνάγκης ὑπεχώρησε»⁹⁵.

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, λέει ἡ Χ.Ε., ἔκανε χρήση τῆς «ἐπιστημονικῆς προσευχῆς», ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Λαζάρου. Διανοήθηκε ὅτι ὁ Λάζαρος δέν εἶχε πεθάνει, γιατί ἦταν ἀντανάκλαση τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, συμπεραίνει ὁ π. Ἀντώνιος, κατὰ τήν Χ.Ε. «ἡ προσευχή συνίσταται στήν ἀναγνώριση ἐκ μέρους μας, ὅτι εἴμαστε ἡ ἔκφρασις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀναγκαστικά. Αὐτό τό γεγονός ἐπιδρᾷ θεραπευτικά στόν ἄρρωστο ἄνθρωπο»⁹⁶.

Κατά τήν Χ.Ε., ἡ προσευχή, ὅπως τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ τήν διδάσκει, εἶναι ἀνώφελη καί ἀδύναμη, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι «συναιώνιος» καί «ὁμοούσιος» μέ τόν Θεό. Τό νά προσευχόμεστε γιά τήν θεραπεία ἐνός ἀσθενῆ εἶναι «τυφλή πίστη». Ἐρωτᾷ ἡ Baker: «Ποία εἶναι ἡ θεραπεύουσα προσευχή;». Καί ἀπαντᾷ: «Μία ἀπλή παράκλησις ὅπως ὁ Θεός θεραπεύσῃ τόν ἀσθενῆ δέν ἔχει τήν δύναμιν νά κερδίσῃ περισσότερο ἀπό τήν Θεϊαν Παρουσίαν, ἀφοῦ αὕτη εὐρίσκεται πάντοτε

⁹¹ Ὁ Θεός εἶναι ἀμερόληπτος, σ. 10.

⁹² H.H. Irwin, ἔνθ. ἄνωτ.

⁹³ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σσ. 2 καί 7. Βλ. καί παρὰ Δημ. Μαγκριώτη, ἔν. ἄνωτ. σ. 25.

⁹⁴ H.H. Irwin, ἔνθ. ἄνωτ.

⁹⁵ Αὐτόθι.

⁹⁶ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 75. Βλ. καί π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, μν. ἔργ. σ. 558.

πρόχειρος. Τό εύνοϊκόν ἀποτέλεσμα τοιαύτης προσευχῆς διὰ τόν ἀσθενῆ εὐρίσκεται μέσα εἰς τό ἀνθρώπινον μυαλό, τό ὁποῖον πραγματοποιεῖ περισσότερο ἀποτελεσματικῶς εἰς τό σῶμα μέ μίαν τυφλήν πίστιν εἰς τόν Θεόν". Ἐπίσης γράφει: "ἡ γενική συνήθεια νά προσευχώμεθα διὰ τήν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, εὐρίσκει ἔρρισμα εἰς τήν τυφλήν πίστιν"⁹⁷ (σ. 12).

στ) Σχέση Χ.Ε. καί Ἱατρικῆς Ἐπιστήμης

Ἕνα τελευταῖο θέμα πού τίθεται εἶναι: Ποιά ἡ γνώμη τῆς Χ.Ε. γιά τήν ἱατρική καί τήν φαρμακευτική; Μέ τήν προσπάθεια τῆς «θεραπείας», λέει ἡ Χ.Ε., δέν συμβιβάζεται ἡ ἱατρική ἐπιστήμη, οὔτε ἡ φαρμακευτική. «Ἡ πεῖρα ἔχει δείξει ὅτι ἡ προσπάθεια νά συνδυάσωμεν τήν θεραπευτικήν τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης μέ τήν ἱατρικήν ἀδικοῦ καί τά δύο συστήματα καί μειώνει τήν ἀποτελεσματικότητα ἀμφοτέρων»⁹⁸. «Ὅταν, λοιπόν, προσπαθεῖ κανείς νά διαγνώσει καί νά διορθώσει τίς σωματικές λειτουργίες καί μέ ἱατρικά καί μέ πνευματικά μέσα, κατευθύνει τή σκέψη πρός δύο ἀντίθετες διευθύνσεις τήν ἴδια ὥρα, μιά ἐνέργεια πού διχάζει τή νομιμοφροσύνη του καί ἐμποδίζει τή θεραπευτική μέθοδο»⁹⁹.

Στήν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τῆς Χ.Ε., σέ ἐρώτηση «Πηγαίνετε σέ γιατρούς;», δίδεται ἡ ἀπάντηση: «Ἐναπόκειται σέ κάθε ἄτομο, ἀλλά εἶναι φυσιολογικό νά βασιζόμαστε στή θεραπεία μέ τήν προσευχή σ'αὐτό τό Χριστιανικό σύστημα θεραπείας». Καί σέ ἄλλη ἐρώτηση: «Μπορεῖτε νά τήν συνδυάσετε μέ φαρμακευτική ἀγωγή;», δίδεται ἡ ἀπάντηση: «Βασίζεται στήν ἀπόλυτη δύναμη τοῦ Πνεύματος, τοῦ Θεοῦ. Ἕνα σύστημα πού βασίζεται στό Πνεῦμα ὡς τήν μόνη δύναμη συνήθως δέν μπορεῖ νά συνδυασθεῖ μέ ἄλλα συστήματα, ὅπως εἶναι τά φάρμακα, τά ὁποῖα βασίζονται στήν ὕλη ὡς δύναμη»¹⁰⁰.

Υπάρχουν ὅμως καί ἐξαιρέσεις: «Εἰς ὅσας χώρας ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ὑποχρεωτικήν ἱατρικήν περίθαλψιν διὰ τοὺς ἀνηλίκους, οἱ Χριστιανοί Ἐπιστήμονες εἶναι, ὅπως πάντοτε νομοταγεῖς». Αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ ἀκόμη καί σέ μερικές ἄλλες περιπτώσεις, ὅπως σέ τοκετούς, κατάγματα, μολυσματικές ἀσθένειες κ.ἄ. Ὅμως, σημειώνουν, σέ μερικές χῶρες τοὺς ἔχει ἀναγνωριστεῖ τό δικαίωμα «νά χρησιμοποιοῦν ἀποκλειστικῶς τήν Χριστιανικήν Ἐπιστήμην... διότι ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη ἀποδεδειγμένως δύναται νά θεραπεύη ὅχι ἀπλῶς μερικά εἶδη ἀσθενειῶν ἀλλά πᾶσαν ἀσθένειαν»¹⁰¹.

⁹⁷ Ἐπιστήμη καί Ὑγεία, σ. 12.

⁹⁸ Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σ. 11.

⁹⁹ J.D. Timpson, ἔνθ. ἄνωτ.

¹⁰⁰ Christian Science, Τί εἶναι ἡ Χριστιανική Ἐπιστήμη.

¹⁰¹ Ἡ ἀλήθεια περί τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, σσ. 11-12.

Τέλος ή Χ.Ε. εκπαιδεύει ειδικά τούς πρακτίσιονερς¹⁰², οι όποιοι, εκτός τής άσκήσεως τών «θεραπευτικών» μεθόδων τούς στους άσθενείς ιδιωτικά, δραστηριοποιούνται, όπως οι ίδιοι γράφουν, και ως «*Διαμαρτυρόμενοι Θρησκευτικοί λειτουργοί εις τάς Ένόπλους Δυνάμεις τών Ήνωμένων Πολιτειών*»¹⁰³. Βεβαίως, τό έργο τοϋ «πρακτίσιονερ» δέν είναι έθελοντικό. Αμοίβονται ανάλογα μέ τήν περίπτωση και μερικές φορές οι «θεραπευόμενοι» -άπό εύγνωμοσύνη, όπως γράφουν- τούς ανταμοίβουν πλουσιοπάροχα.

στ) Συμπεράσματα

Από όσα έκθέσαμε για τίς θεωρητικές θέσεις και τίς άρχές τής «Χριστιανικής Έπιστήμης» προκύπτει σαφώς ότι αυτή ούτε χριστιανική είναι ούτε έπιστήμη.

α) Δέν είναι χριστιανική διότι:

- Στίς βασικές διδασκαλίες της περί Θεοϋ, Χριστοϋ και άνθρώπου, διαπιστώνουμε τίς άντιχριστιανικές πανθεϊστικές δοξασίες τοϋ Ίνδουϊσμοϋ, οι όποιες υιοθετήθηκαν και άπό τίς ομάδες τής «Νέας Έποχής». Ο Θεός είναι όμοούσιος μέ τόν άνθρωπο και μέ τό σύμπαν. Οι θεραπεΐες δέν έπιτυγχάνονται μέ τήν προσευχή και μέ τήν Χάρι τοϋ Θεοϋ. Είναι τό αυτόματο άποτέλεσμα τοϋ «*θείου νόμου τής έναρμονίσεως*», πού σημαίνει άπλά τήν γνώση τοϋ τί είναι Θεός και άνθρωπος, κατά τήν Χ.Ε. βεβαίως, και ποιά ή σχέση ούσίας μεταξύ τους.

- Ο όρος «Χριστός» στήν Χ.Ε. έχει τήν γνωστή άποκρυφιστική έννοια τής «χριστικής καταστάσεως». Δέν ενεργεί θαυματουργικά άφ'έαυτοϋ, αλλά έναρμονίζεται κί'αυτός μέ τόν ισχύοντα «νόμο». «*Η μέθοδος τοϋ Διδασκάλου μας ήταν μιά άπλή, έπιστημονική, διαδικασία πού μπορεί, όπως διαβεβαίωσε ό ίδιος, νά εφαρμοσθή και τώρα άπ' όλους τούς άνθρώπους, όπως και στή δική του έποχή*»¹⁰⁴. Ο Ίησοϋς Χριστός ήταν μιά «*ήγεμονική άντανάκλαση τοϋ άπείρου*», ήταν ό,τι «*είναι και ό δικός μας άληθινός - ό πνευματικός - έαυτός*». Η Άνάσταση τοϋ Χριστοϋ ήταν φαινομενική, άφοϋ δέν άπέθανε αλλά κρύφτηκε στόν Τάφο, για νά άποδείξη στους μαθητές του ότι δέν ύπάρχει ύλη.

- Τό Άγιο Πνεϋμα δέν είναι τό τρίτο πρόσωπο τής Αγίας Τριάδος. Ο Παράκλητος είναι ή ίδια ή Χ.Ε.

¹⁰² «Πρακτίσιονερ τής Χριστιανικής Έπιστήμης είναι τό άτομο εκείνο - άνδρας ή γυναίκα - πού άφιερώνει όλο τόν καιρό του στό θεραπευτικό έργο. Όταν ένας πρακτίσιονερ καλείται νά βοηθήσει κάποιον, άμέσως στρέφει τή σκέψη του στό Θεό μέ πίστη και πνευματική κατανόηση Αϋτοϋ, ή όποια προέρχεται άπό τή μελέτη τής Αγίας Γραφής και τοϋ έγχειριδίου τής Χριστιανικής Έπιστήμης», J.D. Timpson, ένθ. άνωτ.

¹⁰³ Η άλήθεια περί τής Χριστιανικής Έπιστήμης, σ. 14.

¹⁰⁴ J.D. Timpson, ένθ. άνωτ.

- Ἡ Χ.Ε. καταργεῖ οὐσιαστικά τήν Ἁγία Γραφή, ἐνῶ ἰσχυρίζεται ὅτι στηρίζεται σ'αυτή, καί θεωρεῖ ἐξ ἴσου ὡς «ἱερό» βιβλίο της τό σύγγραμμα τῆς Baker «Ἐπιστήμη καί Ὑγεία μέ κλειδί τῶν Γραφῶν».

- Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ἀντανάκλαση τοῦ Θεοῦ» καί ὁμοούσιος μέ τόν Θεό καί ἐπομένως «συναιώνιος». Δέν ὑπάρχει διάκριση καί διαφορά οὐσίας μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου. Ἐπομένως, δέν ὑπῆρξε καί δέν μποροῦσε νά ὑπάρξει πτώση τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ διαπίστωση αὐτῆς τῆς ιδιότητάς του καί ἡ ἐναρμόνισή του μέ τούς νόμους τοῦ Θεοῦ, διά τῆς σκέψεως, ἐπιφέρει τήν «θεραπεία».

- Οἱ «θεραπεῖες» τῆς Χ.Ε. δέν ἔχουν καμμία σχέση μέ τις θαυματουργικές θεραπεῖες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀγίων. Οἱ «πρακτίσιονερς» τῆς Χ.Ε. ἰσχυρίζονται ὅτι θεραπεύουν «ψευδαισθήσεις», ὁ Χριστός καί οἱ Ἅγιοι ἀναγνωρίζουν τήν ὕπαρξη τοῦ φυσικοῦ κακοῦ καί τῶν ἀσθενειῶν, καί τά θεραπεύουν μέ τήν πανσθενουργό δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

- Ἡ Χ.Ε. ἀρνεῖται τήν ἔννοια, τήν σημασία καί τήν δύναμη τῆς προσευχῆς καί κάνει λόγο γιά «ἐπιστημονική προσευχή», ἡ ὁποία οὐδεμία σχέση ἔχει μέ τήν χριστιανική προσευχή.

β) Ἀλλά οὔτε καί ἐπιστήμη εἶναι ἡ Χ.Ε. διότι:

- Σέ ἀντίθεση μέ τίς θέσεις καί τά ἀξιώματα ταῆς ἐπιστήμης, ἀρνεῖται τήν πραγματική ὑπόσταση τῆς ὕλης, τοῦ φυσικοῦ κακοῦ, τοῦ θανάτου, τοῦ πόνου κ.ο.κ., θεωρώντας τα «ψευδαισθήσεις».

- Ἰσχυρίζεται ὅτι θεραπεύει τήν σκέψη τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀσθενοῦς, διά τῆς σκέψεως καί ὄχι πραγματικές σωματικές ἀσθένειες, πού τίς δημιουργεῖ τό πεπερασμένο «θνητό πνεῦμα» μας. Ὅποιος γνωρίζει τίς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἡ Χ.Ε. τόν διδάσκει, καί ἐναρμονισθεῖ μέ τόν «βασιλικό νόμο», θεραπεύεται.

- Ὡς «Χριστιανική Ἐπιστήμη», ἀποκαλυφθεῖσα στήν ἰδρύτριά της Mary Baker Eddy, ἀπορρίπτει κάθε συνεργασία μέ τήν ἐπιστημονική συμβατική ἰατρική καί τήν φαρμακολογία.

- Βρισκόμαστε δηλαδή μᾶλλον μπροστά σέ τεχνικές «θετικῆς σέψης» ἢ ἀκόμη καί αὐθυποβολῆς, παρόμοιες μέ ἐκεῖνες πολλῶν ὁμάδων τῆς «Νέας Ἐποχῆς» καί εἰδικότερα «ψυχολατρειῶν» καί «ἐναλλακτικῶν θεραπειῶν».

Ἡ Χ.Ε., μέ ὅλες αὐτές τίς διδασκαλίες της ἀκυρώνει τήν Χριστιανική Πίστη καί τίς διδασκαλίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς περί Θεοῦ καί κόσμου, περί τῆς μοναδικότητος τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, περί τῆς Ἀναστάσεώς Του καί τῶν θαυματουργικῶν θεραπειῶν Του, περί τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν, περί τῆς ἀξίας καί τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, περί τοῦ

φυσικοῦ καί ἠθικοῦ κακοῦ κ.λπ. Ἰσχυρίζεται, ἀντιγραφικά, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μόνο πνεῦμα, ἀποκλείοντας σ' αὐτόν τό φυσικό κακό. ἀλλά καί τό ἠθικό κακό, δηλαδή τήν ἁμαρτία, πού εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἐλεύθερης προαίρεσής του.

Πρέπει ἀκόμη νά ἐπισημάνουμε καί τόν παραλογισμό πού χαρακτηρίζει τήν Χ.Ε., ὅτι δηλαδή ἰσχυρίζεται, παρ' ὅλα ταῦτα, πώς θεραπεύει τήν ἀσθένεια, ἀκόμη καί τήν ἁμαρτία, γιά τά ὅποια ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι «ψευδαισθήσεις» καί δέν ὑπάρχουν. Ἐπομένως, ἡ Χ.Ε. δέν θεραπεύει πραγματικά τήν ἀσθένεια, ὅπως ἰσχυρίζεται, ἀφοῦ ἡ ἀσθένεια δέν ὑπάρχει. Ἐξάλλου, οὔτε τήν πνευματική ἀσθένεια μπορεῖ νά θεραπεύσει, δηλαδή τήν ἁμαρτία, ἀφοῦ αὕτη δέν θεραπεύεται «ἐπιστημονικά».

Ὅμως, κατά τήν χριστιανική διδασκαλία τό φυσικό καί τό ἠθικό κακό ὑπάρχουν, ὅχι βεβαίως ὄντολογικά, ἀλλά ὡς ἀποτέλεσμα τῆς φθαρτότητας καί τῆς ἐλεύθερης βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου καί θεραπεύονται θαυματουργικά διά τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θεραπεία δέν εἶναι ἀποτέλεσμα γνώσης τοῦ ἀνθρώπου, ἀνήκει ἀποκλειστικά στήν θαυματουργική βούληση τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχή δέν ἐκβιάζει τήν βούληση τοῦ Θεοῦ, οὔτε λειτουργεῖ αὐτόματα καί ἀναγκαστικά.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, κτιστός καί τρεπτός, μέ πνεῦμα ἀλλά καί μέ σῶμα, δηλαδή καί ὕλη, καί ὡς τέτοιος ὑφίσταται τήν φθορά, τήν ἀσθένεια καί τόν θάνατο, τά ὅποια δέν ἀποτελοῦν «ψευδαισθήσεις».

Συμπερασματικά, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ «Χριστιανική Ἐπιστήμη», ὅπως καί πολλές κινήσεις τῆς «Νέας Ἐποχῆς», ἰδιαιτέρως ὅσες ἐπαγγέλλονται καί εὐαγγελίζονται τήν θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου – εἴτε σωματική εἴτε πνευματική- εἶναι συστήματα στά ὅποια ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει νά θεραπαύσει ἢ νά σώσει τόν ἑαυτό του χωρίς τόν Θεό, στηριζόμενος στίς δικές του δυνάμεις καί προσπάθειες. Ἡ σωτηρία, καί στήν περίπτωση τῆς Χ.Ε. ἡ «θεραπεία», χωρίς τόν Θεό εἶναι ἄρνηση τοῦ Θεοῦ καί σίγουρα μιά νέα ἐκδοχή τοῦ «εὐαγγελίου τοῦ ὄφεως».

Τί λοιπόν «θεραπεύει» ἡ «Χριστιανική Ἐπιστήμη»; Μήπως οἱ λεγόμενες «θεραπεῖες» της ἀποτελοῦν τήν μόνη ἀληθινή «**ψευδαίσθηση**»;

ΚΕ΄ Συνδιάσκεψη
Βόλος, 5.11.2013